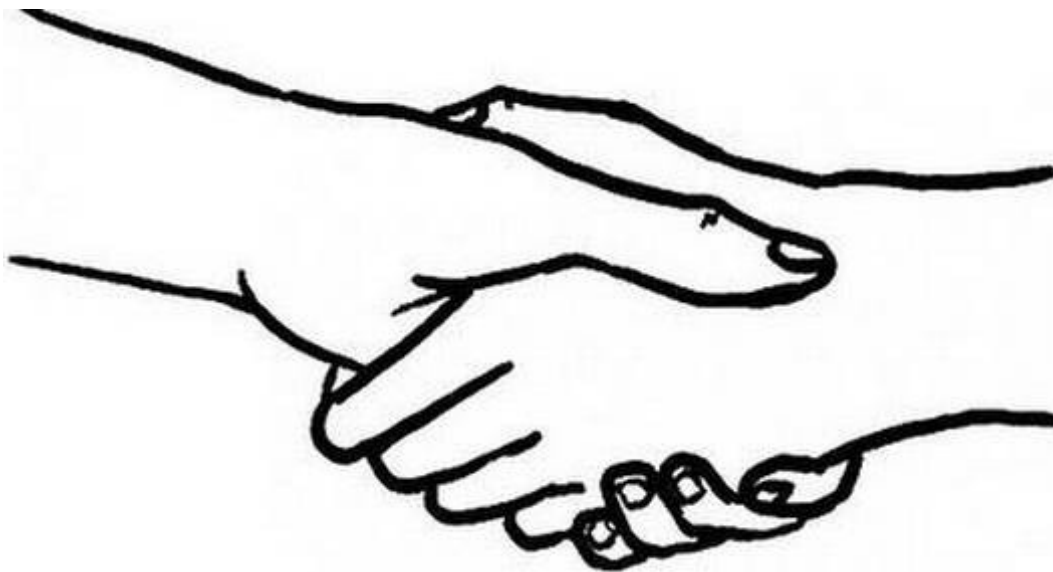

Lærervejledning

Et spørgsmål om tillid

De 16-25-åriges tillid til demokratiet er faldet markant siden 2014¹. Danskerne tillid til politikerne er historisk lav. Hver fjerde dansker har nu 'meget lille tillid' til politikere og tilliden har været støt dalende siden 2007. Hvis man ikke har tillid til de politikere, der laver lovene, kan man jo frygte, at tilliden til lovene og dermed viljen til at rette sig efter lovene også mindskes².

De seneste skandaler i SKAT har ikke gjort det nemmere for politikerne. Tillid til skattemyndighederne – og andre officielle instanser - er afgørende for velfærdsstaten og er en nødvendig kerneværdi i det danske samfund. Det er derfor helt centralt, at undervisningsprojektet over for målgruppen

1 <http://duf.dk/nyheder-og-analyser/nyhed/duf-og-helsingoer-gaar-sammen-om-ambitioest-demokratiforsoeg/>

2 http://www.ugebreveta4.dk/danskernes-tillid-til-politikere-er-forsvundet_20331.aspx

demonstrerer, hvordan tillid er en grundværdi i Danmark og viser fordelene ved at bevare tillid i det danske samfund.

Et spørgsmål om tillid har til formål at informere om den tillid, som findes i det danske samfund i dag. Projektet dokumenterer, med udgangspunkt i Gert Tinggaard Svendsens forskning, tillidsfænomenet i samfundet. Det understreger værdien af tillidsforskning og viser gennem perspektiver og forskningsresultater, hvordan man kan styre og fastholde den tillid der findes i det danske samfund. Vi er med andre ord så heldige *endnu* at leve i et tillidssamfund i Danmark. Det skyldes ikke en naturlov, at vi gør det. Det skyldes derimod, at vi dag for dag vedbliver at være *tillidsværdige* over for hinanden. Det gælder for vores omgang med hinanden, vores offentlige kommunikation og statens og institutionernes omgang med borgerne. Der er ikke formidlet noget om værdien af tillid i samfundet til borgerne og til undervisning, og det er det, dette projekt vil råde bod på.

I det danske samfund må der ikke blive mindre tillid i fremtiden. Tillid er en guldgrube og en unik grundsten i det danske velfærdssamfund – og tillid er en fantastisk god forretning.

Formålet med undervisningsprojektet er derfor at kombinere et samfundslitterært, sprogligt og mediemæssigt perspektiv på tillid, som bidrager til at udvide elevernes dannelsehorisont. Projektet skal oplyse eleverne om vigtigheden af at bevare tilliden i samfundet nu og i fremtiden og om tillidens værdi for fortid og fremtid, der kan få eleverne til at værne om vores nuværende høje tillid.

Det skal yderligere understøtte og udbrede tilliden som styreinstrument til at styrke fællesskabet og sammenhængskraften i den fremtid, de skal leve i. Det er dem, der skal sikre en fortsat tillid mellem mennesker og til samfundets institutioner, og det er dem, der kommer til at nyde godt af den tillid, der allerede eksisterer.

Projektet forankres online og består både af film, øvelser, tests og tekster, således at projektet har et landsdækkende sigte og både er let og frit tilgængeligt for alle.

VIDENSGRUNDLAG

Projektet bygger på formidling af forskning udført af Gert Tinggaard Svendsen, professor på Institut for Statskundskab, der med speciale i offentlig politik, velfærdsøkonomi, social kapital, lobbyisme, EU, kollektive handlingsproblemer mv. er kvalificeret til at deltage og udpege de deltagere, der er centrale i projektet. Desuden bygger undervisningsmaterialet på artikler til bogen "Tillid er det skandinaviske guld" og på

<http://unipress.dk/bogserier/taenkepauser/> der er en tankevækkende og nytænkende introduktion til begrebet tillid.

Projektets didaktiske ramme tager udgangspunkt i forskningsrapporten fra Center for Undervisningsudvikling og Digitale Medier (AU), der redegør for, hvilken undervisningsform gymnasielever foretrækker. Ud af 896 gymnasielever har størstedelen svaret, at de – udover at have forskellige meninger om, hvad der virker for den enkelte - bliver motiverede og engagerede, når der er variation i undervisningsformen, og at video-mediet er en ressource i undervisningen, særligt ifm. forberedelse og som opsamlende funktion³. Motivation er en vigtig forudsætning for læring og faglig progression, og derfor er undervisningsprojektets form netop baseret på formidling gennem video og med variation.

Elevernes potentiale for læring og faglig progression søges understøttet ved at anvende en undervisningsform, hvor eleverne kan se filmene hjemme som forberedelse og introduktion til emnet. ”Flipped Classroom” eller ”Flipped Learning” er en læringsmetode, der har stor succes især i USA, og formen er ligeledes på vej ind i undervisningen i Danmark. Undervisningsprojektet vil derfor gennem lærervejledning foreslå anvendelsesmuligheder med Flipped Learning som didaktisk omdrejningspunkt og tænke undervisningsformen ind i som udgangspunkt for at anvende kortfilmene og få mest fagligt indhold ud af det⁴.

Eleverne bliver yderligere stimuleret igennem aktiv læring idet de selv skal konkludere sig frem til

- 1) hvordan samfundet er udfordret af stigende kontrol, og
- 2) hvordan denne udvikling selv kan ramme deres eget private arbejdsliv og
- 3) hvilke redskaber, de kan udvikle for selv at dæmme op for mistilliden og
- 4) hvilke politikker og redskaber samfundet skal integrere for at dæmme op for den stigende mistillid fra samfundet til borgeren
- 5) medvirke til at designe personlige redskaber til at forøge tilliden
- 6) danne sig og fremlægge et billede af hvordan et samfund med stigende mistillid vil udfolde sig hvis ikke tilliden bliver vedligeholdt.

Denne øvelse skal gøre problematikken mere nærværende og være en motiverende igangsætter i forhold til diskussioner, informationssøgning og bevidstgørelse af de fællesværdier, som vi kan have en tendens til at tage for givet.

INDHOLD / PRODUKTER

³ Center for Undervisningsudvikling og Digitale Medier, Aarhus Universitet: Undervisningsorganisering,-former, og -medier, på langs og tværs af fag og gymnasiale uddannelser - Hovedrapport 2014, s. 176:

<http://www.gymnasieforskning.dk/wp-content/uploads/2015/06/Hovedrapport2014.pdf>

⁴ <http://www.emu.dk/modul/om-flipped-classroom-og-videovejledning> og <http://laeringsteknologi.dk/333/the-flipped-classroom-klassevaerelset-pa-hovedet/>

Et spørgsmål om tillid består derfor af en indholds række, der sammen skal sikre den bedste og sjoveste form for læring og arbejde:

- Et frit tilgængeligt responsivt website.
- En filmserie på 4-6 film på under 10 minutter, trailer og markedsføringsmaterialer.
- Kildeliste, links og fagtekster samt materialet målrettet synlig læring/læreproces.

Formidlingen af projektet foregår primært gennem videomediet, hvor det understøttes af tekster, links til yderligere søgning og undervisning, TED foredrag, forskningsresultater og andet materiale.

Et oprids af undervisningsfilmens indhold formidler som herunder:

- 1) En definition og en klar beskrivelse af den sociale kapital værdi og tilliden som et udtryk for en fællesskabsfølelse, der går på tværs af samfundets skel samt tillid mellem mennesker og tillid til systemet.
- 2) En historisk gennemgang af, hvilke faktorer, normer og skikke, der går tilbage til tiden før det moderne industrisamfund, der har haft afgørende betydning for, hvordan tilliden har nået et så højt niveau i Danmark.
- 3) Eksempler på samfund, hvor tilliden er minimal – og hvordan det kan hænge sammen med manglende tryghed og hvad konsekvenserne er for disse samfund i forhold til omstillingsparathed, udviklingspotentiale, velfærd og endelig økonomisk fremgang.
- 4) Hvordan spiller tillid en afgørende rolle i vores velfærdssamfund, bestående af nedenstående delelementer:
 - A: Økonomiske forhold: Forståelse af, hvordan økonomisk fordeling sikrer tillid – og hvordan tillid fremmer økonomisk vækst.
 - B: Magtforhold: Lige adgang til muligheder og systemets kontrol over borgerne.
 - C: Kontrol: Tillid eller tilsyn?
 - D: Offentlig styring og forvaltning: Velfærd og sikkerhed for fremtiden.
 - E: Offentlig forvaltning af fælles midler.
- 5) Perspektiver, resultater og kritik i relation til, hvordan vi når nummer 9 i regeringsprogrammet 'Danmark 2020': "Danskerne skal være et af verdens mest tillidsfulde og trygge folk". Tillid i den Nye Danmarkskanon – hvordan vi forstår begrebet.

- 6) Fortsat forskning i tillid – hvordan får vi mere viden? Hvordan når vi redskaberne til at sikre den fortsatte tillid fra systemet til borgerne og fra borgerne til systemet?

PROJEKTETS MÅL

Intentionen med projektet er at inddrage borgerne og studerende på en mere kvalificeret måde i diskussionen om fremtidens styreinstrumenter. Ved at påvirke de nævnte målgrupper, håber vi på en indirekte påvirkning af det politiske univers, sådan at tillidsniveauet kan forblive verdens højeste og sådan at tilliden kan vokse.

1) **Første delmål** i projektet er at eleverne via den visuelle forskningsformidling og øvelser får øget kendskab til videnskabeligt baserede viden, der udgøres af socio-økonomiske, samfundsmæssige og politiske fordele ved at have et velfærdssamfund, der er bygget op omkring tillid. Mindre korrupsion, mere tryghed på gaden og socialt sikkerhedsnet, skatteindtægter, økonomiske fordele mv. Tillid er det usynlige brændstof, der giver Danmark en ekstra opdrift. De vigtigste forklaringer er velfærdsstaten, vores kulturarv og den politiske stabilitet. Men er det velfærdsstatens institutioner, som skaber social tillid, eller muliggør en allerede tilstedeværende beholdning af social tillid velfærdsstatens overlevelse? Eller er der tale om en vekselvirkning mellem tillid i et samfund og velfærdsstaten? Hvordan ser andre stater med betydeligt lavere tillid ud, og hvad er det, der udgør den helt centrale forskel?

2) Den danske befolkning er det mest tillidsfulde folk i verden. Men de seneste år har der været brud i den tillid; tilliden til politikerne, til medierne, til den offentlige administration og til en af statens vigtigste institutioner, fælleskassen SKAT, er faldet.

Andet delmål er derfor, at eleverne via projektet får øget kendskab til, hvordan social tillid understøtter det danske samfund – men også hvordan tillid let kan undergraves og hvilke redskaber/fænomener, der kan gøre det, og som gør det i dag. Social tillid kan i nogle situationer efter alt at dømmes ødelægges i løbet af overraskende få år, hvorimod det tager flere generationer at opbygge det.

Forskning i tillid er et varmt emne – også internationalt – og udenlandske forskere har derfor lande som Danmark i kikkerten. Forskerne interesserer sig for, hvordan man kan opbygge institutioner, som samtidig disciplinerer folk og skaber rammerne for, at mennesker kan opbygge tillid til hinanden. Dette delmål vil demonstrere, hvordan tilliden i praksis udfolder sig.

3) **Tredje delmål** i projektet er at problematisere nogle af de faktorer, der kan udfordre tillid, som f.eks. kontrol gør. Kontrol er godt, men tillid er billigere. Umiddelbart kan kontrol virke fristende, men den strategi kan hurtigt give bagslag. Jo mere kontrol, borgerne udsættes for, jo mere overflødig synes den eksisterende beholdning af tillid i befolkningen at være. Går vores institutioner for langt og overkontrollerer f.eks. kommunerne, der så igen holder deres institutioner i stram snor, så risikerer politikerne i virkeligheden at sætte en af de vigtigste danske ressourcer over styr. Der er jo ingen grund til at have tillid, hvis alting alligevel bliver kontrolleret, og folk bliver behandlet, som om man ikke kan stole på dem. Udnyttes tillidsressourcen derimod aktivt, vil det kunne ses på bundlinjen i såvel offentlige som private virksomheder og til syvende og sidst øge den økonomiske værdi i samfundet. Jo færre ressourcer, vi bruger på at få det til at køre, jo flere ressourcer kan vi bruge på at forbedre konkurrenceevnen og fremme forskning og innovation. Det gælder simpelthen om at optimere blandingen mellem tillid og kontrol og ikke gå for langt hverken i forhold til overdreven kontrol eller i forhold til overdreven tillid. Men jo mere tillid, der findes i befolkningen, jo mindre brug er der for kontrol. Og det kan vi udnytte til vores fordel i tillidssamfundet Danmark. I dette delmål skal eleverne derfor kortlægge de faktorer, der truer tilliden. Vi ser på, hvilke redskaber vi har til at dæmme op for den udvikling. Vi diskuterer, hvordan vi kan opgøre de samfundsmæssige værdier ved at have en stor grad af tillid, og om det har en afsmittende virkning på fællesskabsfølelsen og dermed på borgerens grad af engagement i samfundet.

4) **Fjerde delmål** er, at eleverne på baggrund af de ovenstående gennemgange og ved hjælp af lærerens vejledning udarbejder et sæt redskaber, der skal understøtte deres evne til at genkende, hvor tilliden er udfordret i det danske samfund, og hvilke handlemuligheder den enkelte har, og hvilke muligheder samfundet har (for at bevare tilliden til borgeren).

Formidlingen sker igennem et sæt af produkter, der samles på en undervisningsplatform på nettet. Der vil indgå højkvalitets forskningsfilm med visuelle eksempler (4-6 stk.) samt øvelser og undervisningsvejledning, der udarbejdes med faglærers rådgivning og kreativitet.

UNDERVISNINGSRELEVANS

Undervisningsrelevans i faget Dansk:

Projektet indeholder flere kortfilm om forskellige emner relateret til tillid. De kan ikke stå alene, men skal suppleres med supplerende litteratur og didaktiske øvelser, der fremgår i en lærervejledning.

Kombinationen af et litterært, sprogligt og mediemæssigt perspektiv bidrager til at udvide elevernes dannelsehorisont, udvikler deres kreative og innovative evner og styrker deres evne til at håndtere og forholde sig kritisk til informationer. Centralt står arbejdet med elevernes udtryksfærdighed med fokus på et sikkert sprogligt udtryk og formidlingsbevidsthed. Projektet vil i en digital lærervejledning ligge op til at elevernes arbejde med kortfilmene understøtter netop disse færdigheder, blandt andet ved at skrive en essay på baggrund af et af temaerne i filmene.

Øvelsen kan kombineres med nogle af efterkrigstidsforfatterne og 60' er forfatterne og diskussioner om fremmedgørelse, eksistens og konformitet. Her kan desuden eleverne arbejde med tekster fra bogen 'Tillid' fra serien Tænkepauser samt udvalgte tekster, der indeholder elementer af værdien tillid og fællesskab, uddrag fra forfatterblogs mv. Gennem undersøgelsen af tekster vil eleverne se eksempler på, at mennesker i andre tider og andre dele af verden har samme eller (helt) andre problemer, idéer og oplevelser end dem selv. Elevernes identitetsdannelse står således centralt i faget, og fagets undersøgelser gør dem i stand til at orientere sig og handle i et moderne, demokratisk, digitaliseret og globalt orienteret dansk samfund⁵.

Øvelserne er inspireret af den nye reform af læreplanen i danskfaget, hvor der skal arbejdes med dokumentarfilm, som kan knyttes til et litterært forløb. Her er det vigtigt for projektets forankring at en faglærer fortsat er med til at udvikle øvelserne og den didaktiske ramme, således at der er sammenhæng mellem pensum, didaktik og relevans.

Undervisningsrelevans i Samfundsfag:

Faget giver på et empirisk og teoretisk grundlag viden og kundskaber om og forståelse af de dynamiske og komplekse kræfter – nationalt, regionalt og globalt – der påvirker samfundsudviklingen. Ved at forbinde den aktuelle samfundsmæssige udvikling med sociologiske, økonomiske og politiske begreber kvalificeres elevernes standpunkter, handlemuligheder og viden, og eleverne opnår almindelse og studiekompetence.

Almindelsen skal endvidere fremmes ved at give eleverne lyst og evne til at forholde sig til og deltage i den demokratiske debat og gennem undervisningens indhold og arbejdsformer engagere eleverne i forhold af betydning for demokratiet og samfundsudviklingen. Tillid er en vigtig værdi for det danske velfærdssamfund og en af forudsætningerne for valgdeltagelse og demokrati. Derfor vil en øvelse i projektet til samfundsfag være, at eleverne skal forklare og forholde sig til de aktuelle problemstillinger omkring tillid i Danmark – for på en side er vi det mest tillidsfulde folk i verden, men samtidig

⁵ Danskfaget i stx, læreplanen 2017: <https://www.uvm.dk/gymnasiale-uddannelser/fag-og-laereplaner/laereplaner-2017/stx-laereplaner-2017>

er der en faldende tillid til vores politikere og en af vores centrale myndighedsinstanser; SKAT.

Det vil bidrage til, at eleverne får øget kendskab til og dermed kan forklare sammenhænge mellem samfundsforandringer og ændringer i sociale og kulturelle mønstre. Det faglige mål omfatter anvendelse af begreber og teorier fra det sociologiske stofområde i et dynamisk perspektiv: Hvilke ændringer er der over tid sket i sociale og kulturelle mønstre? Der inddrages supplerende empirisk materiale til at kortlægge sociale og kulturelle mønstre, f.eks. materiale fra Socialforskningsinstituttet og Danmarks Statistik og/eller artikler, hvor især kortfilmen om tillid i Danmark i et historisk perspektiv kan understøtte elevernes arbejde med de faglige begreber om samfundsforandringer og mønstre.

Projektet understøtter desuden arbejdet med fagets sociologidimension, hvor identitetsdannelse og socialisering i Danmark og andre lande diskuteres. Kortfilmene vil fokusere på samspillet mellem individ og samfund set fra det enkelte individ (identitetsdannelsen) og samfundet (socialisering) med tillid som omdrejningspunkt, og det vil kunne anvendes i arbejdet med elevernes forståelse for individets og samfundets gensidige påvirkning.

Hertil bliver fagets økonomiske dimension og forholdet mellem aktør og struktur og de danske velfærdsprincipper behandlet gennem projektet. I forlængelse af filmen om hvordan tillid spiller en afgørende rolle for vores velfærdssamfund, lærer eleverne om faglige begreber for ændringer i samspillet mellem staten, markedet og det civile samfund, og hvorfor det f.eks. er vigtigt at befolkningen har tillid til offentlige myndigheder og politikere for at bevare skatteindtægter og minimere snyd.

Ovenstående oplæg til projektet er udarbejdet med fagligt bidrag fra en faglærer. Det vil selvfølgelig udbygges i et fortsat samarbejde, hvis projektet opnår den støtte vi mangler, så vi opnår størst muligt anvendelse og forankring ude på gymnasierne.

NYHEDSVÆRDI

Projektet tilføjer ny faglig vinkel på samfundsfagets sociologiske og økonomiske dimension i arbejdet med velfærdsprincipper, socialisering og samspillet mellem individ og samfund ved at perspektivere vigtigheden af social kapital og tillid i velfærdssamfundet. Ligeledes tilføjer projektet en ny faglig vinkel til arbejdet med danskfaget, hvor tillid bliver inddraget som en del af arbejdet med elevernes identitetsdannelse og elevernes forståelse af tillid som en del af et dansk værdisæt. Projektet udvikles i en tid, hvor en stor del af befolkningen, herunder målgruppen, er ved at miste tillid til deres politikere

og nogle af landets offentlige myndigheder. Samtidig er mængden af tillid i det danske velfærdssamfund så stor, at vi kan kalde os verdensmestre i tillid.

Projektet sætter sig dermed for, at fremhæve de positive sider ved tillid og den værdi, tillid har skabt i det danske velfærdssamfund – både mennesker imellem men også tillid til systemet. Det stiller spørgsmålet om Den Skandinaviske Gåde; hvad er det særegne ved Skandinavien? Og kommer med svar – hvor et centralt budskab er at optimere balancen mellem tillid og kontrol. At jo mere tillid der findes i befolkningen, jo mindre brug er der for kontrol. Og at vi skal værne om en dansk værdi som tillid, for tillid tager lang tid for et samfund at opbygge men kort tid at nedbryde igen.

God fornøjelse

Jacob Bendtsen

Kontakt

20330335 Jacob@alphafilm.dk

Copyright Alphafilm 2021.